Motion

1975/76: 1413

av herr Hallgren m. fl.
om förhållandena vid de s. k. företagsskolorna

Inom ett stort antal större företag finns inbyggda s. k. företagsskolor. Vid dessa skolor utbildas ungdom i särskilda yrken. Skolornas verksamhet regleras av yrkesutbildningsavtal mellan de avtalsslutande parterna. Riktlinjer för verksamheten har också dragits upp av skolöverstyrelsen.

Den ungdom som går vid dessa s. k. företagsskolor används snabbt direkt i produktionen. De erhåller då låga löner.

Förhållandena vid företagsskolorna skiftar avsevärt. Vid en del skolor ges den tillfredsställande teoretiska kunskap som SÖ avsett, vid andra koncentrerar man sig på produktionssidan och ger yrkesutbildningen en inriktning som innebär att den som utbildas till visst yrke endast har användning för detta yrke vid det företag där utbildningen sker. Detta senare innebär att en utbildning vid en företagsskola kan vara helt värdelös som kompetens vid anställning i annat företag.

Systemet med företagsskolor innebär givetvis inget annat än att kommuner och stat frånhänder sig huvudansvaret för utbildningen. Genom företagsskolesystemet lämnas utbildningen helt enkelt över till i första hand arbetsköparna—kapitalisterna. Att företagsskolorna är lönsamma är oomtvistligt. Där formas yrkesarbetare som passar just för det egna företaget. Samtidigt som dessa utnyttjas till låga löner under flera år innebär ofta utbildningens begränsning att den som utbildats låses vid företaget så länge företaget behöver honom eller henne.

Vid företagsskolorna sätts också betyg. Dessa betyg sätts av arbetsköparna. I betygen ingår sådana faktorer som intresse, flit, miljö- och yrkesanpassning, ordning och omsorg. Detta betygssystem innebär att ungdomar utlämnas till kapitalägarnas godtycke och står givetvis hindrande i vägen för dem som genomgår utbildningen. Detta får exempelvis betydelse vid fall då protester anförts mot orättvisor på arbetsplatsen. Protester bedöms i sådana fall som uttryck för "dålig anpassning" och renderar ett sämre betyg.

Det rimliga är att staten, via skolöverstyrelsen, samt skolstyrelsen lokalt utövar huvudansvaret eller, med andra ord, huvudmannaskapet, ledning och kontroll över detta utbildningsområde. Det innebär inte minst den betydelsefulla funktionen att svara för läroplanerna. I sammanhanget kommer in i bilden frågan om erforderliga anordningar för att skapa utbildningsmöjligheter för att tillgodose behovet av utbildning för smärre arbetsplatser, i den mån detta inte blir tillgodosett genom de inbyggda företagsskolorna i större företag. I förekommande fall kan

behov föreligga av sådana initiativ även när tillfredsställande utbildning inte kunnat ordnas också avseende större företag.

Med hänvisning till det anförda föreslås

att riksdagen uttalar

1. att samtliga inbyggda företagsskolor — liksom i förekommande fall där fristående skolor för utbildning anordnats — underställs statligt och kommunalt huvudmannaskap,
2. att beträffande villkoren för de i utbildningen deltagande skall gälla att lön utgår enligt avtal med vederbörande på utbildningsområdet verksam fackorganisation samt enligt principen lika lön för lika arbete, vidare att betyg vid företagsskolorna slopas och ersätts med intyg om vad eleven utbildats till och vilka arbetsuppgifter som utförts,
3. att företagen bör vara skyldiga att svara för de grundläggande kostnaderna för denna verksamhet.

Stockholm den 26 januari 1976

KARL HALLGREN (vpk)

JOHN MAGNUSSON (vpk) i Kristinehamn

RUNE PETTERSSON (vpk) i Västerås

TORE CLAESON (vpk)